

1

Ik heet Jonah Ellington Basie Hines Eldridge Wilson Hampton Armstrong Kirk. Voor zover ik me dat kan herinneren, ben ik altijd dol geweest op de stad. En in mijn geval werd die liefde beantwoord. Mijn levensverhaal gaat over verlies en hoop, en over het vreemde dat in het dagelijks leven onder de oppervlakte blijft, iets wat oneindig diep is.

De straten van de stad waren niet van goud, zoals sommige immigranten te horen hadden gekregen voordat ze duizenden kilometers aflegden om hier te komen. Niet alle jonge zangers, acteurs of schrijvers werden in een oogwenk beroemd nadat ze hun geboortegrond hadden verruild voor de glamour van de grote stad, iets wat ze misschien wel gehoopt hadden. Net als overal ter wereld waarde ook in deze metropool de dood rond, en er vonden meer moorden plaats dan in uitgestorven gehuchten, veel tragische, beangstigende gebeurtenissen. Maar de stad was ook een plek vol verwondering, van zwarte en witte magie. Mijn roerige leven kende veel betoverende momenten. Zo ben ik eens gestorven en weer uit de dood teruggekomen.

2

Op mijn achtste zou ik de vrouw tegenkomen die beweerde dat ze de stad *was*, al zou ze dat pas twee jaar later zeggen. Ze vond dat steden bovenal mensen waren. Voor een stad heb je weliswaar kantoorgebouwen en parken en clubs en musea en dergelijke nodig, maar uiteindelijk zijn het de mensen – het soort mensen dat ze zijn – die een stad karakter geven. En als een stad veel karakter heeft, heeft ze een eigen ziel, bestaand uit de miljoenen zielen die er in het verleden hebben gewoond en die er nog steeds wonen.

De vrouw zei dat deze stad een bijzonder gevoelige ziel had, en dat ze zich al een hele tijd had afgevraagd hoe het was om er te leven. De stad wist dat ze haar inwoners veel te bieden had, maar toch was ze bang dat ze veel van de inwoners tekortschoot. De stad kende zichzelf beter dan geen ander, kende alle bekende gebouwen en geuren en geluiden en straten en geheimen, maar ze wist niet hoe het was om als mens in die duizenden kilometers aan straten te leven. En daarom, zei de vrouw, had de ziel van de stad een menselijke vorm aangenomen om tussen de inwoners te kunnen vertoeven, en die vorm was zij.

De vrouw die de stad was, veranderde mijn leven en liet me inzien me dat de wereld veel meer mysteries herbergt dan je zou denken als je uitsluitend of hoofdzakelijk afgaat op wat je uit kranten en tijdschriften en van tv kunt halen – of tegenwoordig ook van internet. Ik wil over haar vertellen, en over een paar nare en prachtige en wonderbaarlijke dingen die gebeurd zijn en die met haar te maken hebben, en hoe die me nog steeds bezighouden.

Maar ik loop op mezelf vooruit. Die neiging heb ik wel vaker. Een mensenle-

ven is niet slechts één verhaal, maar bestaat uit duizenden verhaallijnen. Dus als ik over mijn eigen leven vertel, schiet ik soms een zijstraat in terwijl ik dan beter de grote straat kan blijven volgen, of als het verhaal kilometerslang is, begin ik soms middenin en moet ik een heel eind terug om uit te leggen hoe de dingen zijn gelopen zoals ze zijn gelopen.

Bovendien typ ik dit niet in op een toetsenbord. Als ik praat, heb ik de neiging van de hak op de tak te springen, zoals nu, terwijl ik dit aan de bandrecorder vertel. Mijn vriend Malcolm noemt het liever niet van de hak op de tak springen en zegt dat het eigenlijk *oral history* is. Dat klinkt behoorlijk pretentief, alsof ik er honderd procent zeker van ben dat de dingen die ik heb meegemaakt van historisch belang zijn. Toch is dat misschien best wel een goede term: oral history. Mondelinge geschiedschrijving. Zolang je maar weet dat het betekent dat ik hier gewoon een beetje in het wilde weg zit te vertellen. Nadat iemand mijn verhaal woord voor woord heeft uitgetypt, zal ik de tekst redigeren om de lezer niet op te zadelen met alle weet-je-wels en ehs en onafgemaakte zinnen. Bovendien kom ik dan slimmer over dan ik in werkelijkheid ben. Maar goed, ik typ dus niet, omdat ik de laatste tijd last heb gekregen van artritis in mijn vingers, nog niets om je ernstig zorgen over te maken, maar omdat ik pianospeel en verder niks, moet ik mijn vingers sparen voor de muziek.

Malcolm vindt dat ik in feite een pessimist ben omdat ik zo vaak ‘nog niets om je ernstig zorgen over te maken’ zeg. Als ik ergens in mijn been een pijntje meen te bespeuren en Malcolm vraagt waarom ik mijn kuit steeds zit te masseren, zeg ik iets als: ‘Het voelt een beetje raar, nog niets om je ernstig zorgen over te maken.’ Hij denkt dan meteen dat ik bang ben dat het een bloedprop is die misschien zal losschieten en dan de bloedtoevoer naar mijn longen of hersenen zal blokkeren, maar daar heb ik dan nog geen moment aan gedacht. Ik zeg dat alleen maar om mijn vrienden gerust te stellen, de mensen over wie ik me ongerust maak als zij griep hebben of duizelig zijn of last van hun kuit hebben, want ik zou het een hele opluchting vinden als ze me geruststelden met de woorden: ‘Nog niets om je ernstig zorgen over te maken.’

Ik ben helemaal geen pessimist. Ik ben een optimist, altijd al geweest. Het leven heeft me totaal geen reden gegeven om van het ergste uit te gaan. Ik ben altijd dol geweest op de stad, al voor zolang ik me dat kan heugen, en al die tijd ben ik een optimist geweest.

Ik was al een optimist toen alles begon waarover ik het nu wil hebben. Hoewel ik zo nu en dan even terug in de tijd zal gaan om het een en ander uit te leg-

gen, begint dit verhaal in feite in 1967. Ik was toen tien. In dat jaar zei de vrouw tegen me dat ze de stad was. In juni was ik met mijn moeder bij opa ingetrokken. Mijn moeder heette Sylvia, en ze was zangeres van beroep. Opa heette Teddy Bledsoe, nooit alleen maar Ted, heel enkel Theodore. Opa Teddy was een pianoman, mijn grote voorbeeld.

Het was fijn in opa's huis, met vier kamers beneden en vier boven, een badkamer en een douche. De piano stond in de grote woonkamer, en opa speelde er elke dag op, ook al speelde hij vier avonden per week in het hotel, en drie middagen in een warenhuis, op de chique modeafdeling, waar sommige jurken net zoveel kostten als hij in totaal in een maand verdiende. Voor de prijs van een bontjas kon je ook een nieuwe Chevy kopen. Opa zei dat hij het altijd leuk vond om te spelen, maar als hij thuis achter de piano ging zitten, was dat alleen maar omdat hij er zin in had.

'Als je de muziek te vriend wil houden, Jonah, moet je elke dag even voor de lol achter de piano gaan zitten, anders verlies je het plezier erin, en dan speel je op den duur niet meer zo goed, en dat horen anderen dan niet alleen, maar jij ook.'

Achter het huis lag een tuin met terras, en voor het huis was een veranda die uitkeek op een kleiner tuintje, waar een reusachtige esdoorn stond, die in de herfst vuurrood werd. Als de bladeren begonnen te vallen, waren het net gloeiende sintels op het gras. Je zou denk ik kunnen zeggen dat we in een *achterstandswijk* woonden, al dacht ik in die tijd niet in die termen, en nog steeds niet. Opa Teddy vond dat je niet overal een etiket op moest plakken en dat je mensen niet in hokjes moest duwen, en zo zie ik het ook.

In 1967 was de wereld aan het veranderen, hoewel dat natuurlijk een voortdurend proces is. Ooit was het een joodse buurt, en op een gegeven moment woonden er voornamelijk katholieke Polen. Mijn opa en oma kwamen er in 1963 wonen, toen ik zes was, en huurden het huis van meneer en mevrouw Stein, die er zelf niet meer woonden maar het nog wel in bezit hadden. Twee jaar later konden mijn opa en oma het huis kopen. Ze waren de eerste zwarte mensen die in die buurt kwamen wonen. Hij zei dat er in het begin wel moeilijkheden waren, maar dat was te verwachten. Het werd nooit zo erg dat ze er weg wilden.

Opa zei dat er drie redenen waren aan te wijzen waarom ze waren gebleven. Allereerst gingen ze niet met anderen om, tenzij ze ergens werden uitgenodigd. Bovendien speelde opa gratis piano als er iets te doen was in de Saint

Stanislaus Hall, naast de kerk waar veel buurtbewoners naartoe gingen. De derde reden was dat mijn oma, Anita, als secretaresse voor monseigneur McCarthy werkte.

Opa was een bescheiden man, maar dat betekent niet automatisch dat ik net zo bescheiden over hem ben: hij en oma hadden ook weinig last van buurtbewoners omdat ze altijd iets vorstelijks over zich hadden. Zij was lang, hij was nog langer, en ze straalden trots en waardigheid uit. Ik vond het altijd heerlijk om ze te zien lopen, hoe elegant ze over straat gingen, hoe hij haar altijd in haar jas hielp en de deur voor haar openhield, en hoe ze hem daar altijd voor bedankte. Ze wisten zich ook goed te kleden. Zelfs als opa thuis was, had hij een keurige pantalon met een wit overhemd en bretellen aan, en of hij nou pianospeelde of aan tafel ging, altijd droeg hij een stropdas. Ze waren altijd heel lief voor me en maakten altijd grapjes, zoals wel meer opa's en oma's doen, maar steeds, zowel bij hem als bij haar, was ik me ervan bewust dat ik in het gezelschap van een *Aanwezigheid* was.

In april 1967 kreeg mijn oma op haar werk een herseninfarct en was op slag dood. Ze was nog maar tweeënvijftig. Ze was altijd zo levendig dat het nooit bij me op was gekomen dat ze ooit dood kon gaan. En volgens mij had niemand dat verwacht. Het was voor iedereen een ontzettende klap dat ze zo plotseling overleed. Iedereen werd onrustig zonder het erover te hebben, alsof de zon in het westen was opgegaan en het het eind van de wereld betekende als ze er iets over zouden zeggen, alsof alles gewoon zou doorgaan als niemand de revolutionaire verandering onder woorden bracht.

Mijn moeder en ik woonden toen nog in het centrum, in een flat zonder lift, op de derde verdieping. De woonkamer lag aan de voorkant en had twee ramen; vanuit de keuken en mijn slaapkamertje keek je uit op een roetbruine blinde muur die bijna tegen het gebouw aan stond. Mijn moeder zong drie avonden per week in een bluescafé en werkte tussen de middag in de lunchroom van Woolworth's, wachtend op haar grote doorbraak. Ik was bijna tien en had al wat van het echte leven meegemaakt, maar ik moet toegeven dat ik destijds dacht dat het haar niet zou uitmaken op welk vlak die doorbraak kwam – optredens in grotere en betere clubs, of een baan als serveerster in een chic steakhouse, wat zich maar het eerst aandiende.

Voor de begrafenis en een paar dagen daarna logeerden we bij opa, zodat hij niet zo alleen zou zijn. Tot dan toe had ik hem nog nooit zien huilen. Hij nam een week vrij en bleef het grootste deel van de tijd op zijn slaapkamer. Maar

soms zag ik hem in de stoel bij het raam zitten, aan het eind van de gang op de eerste verdieping, wazig naar buiten kijkend, of in zijn luie stoel in de woonkamer, een ongelezen krant opgevouwen op het tafeltje naast hem.

Steeds als ik een gesprekje met hem wilde beginnen, tilde hij me op zijn schoot en zei: 'We kunnen maar beter even niks zeggen, Jonah. Straks hebben we nog jaren om te praten.'

Ik was klein en mager voor mijn leeftijd, en hij was een forse man, maar op die momenten maakte zich een intense rust van me meester. De stilte was anders dan anders, diep en prettig en vredig, ook al waren we bedroefd. Een paar keer, toen ik met mijn hoofd tegen zijn brede borst lag en naar zijn hartslag luisterde, ben ik in slaap gevallen, al was ik al veel te oud om nog een middagslaapje te doen.

De enige keren dat hij die week huilde, was wanneer hij in de woonkamer achter de piano ging zitten. Hij huilde zonder geluid te maken. Misschien dat hij niet wilde snikken omdat hij dat beneden zijn stand vond, maar de tranen kwamen met de eerste noten, en de hele tijd dat hij speelde, bleef hij huilen. Soms tien minuten lang, soms wel een uur.

Ik vertel dit alleen maar als achtergrondinformatie, maar ik wil graag even iets over zijn muzikale kwaliteiten vertellen. Hij speelde altijd zeer stijlvol en waardig, en hij had een fabuleuze linkerhand, de beste die ik ooit gehoord heb. In het hotel waar hij speelde, waren twee eetzalen. Eén was formeel ingericht in Franse stijl, en daar zat een harpiste te spelen; je voelde je in die entourage of helemaal op je gemak, of je werd er misselijk van. Het tweede vertrek was in art-decostijl opgetrokken, met blauwtinten, zilver en veel glanzend marmer en zwarte lak, meer een gelegenheid voor een soiree, en daar werd de ouderwetse Amerikaanse keuken geserveerd. Opa speelde in de soireezaal, tussen zeven en negen, voornamelijk Amerikaanse ballads, afgewisseld met een paar snellere nummers van Cole Porter. Tussen negen en twaalf kreeg hij gezelschap van drie muzikanten, en gezamenlijk speelden ze dansmuziek uit de jaren dertig en veertig. Opa Teddy kon swingen als een trein.

In de dagen nadat zijn Anita was overleden, speelde hij muziek die ik hem nog nooit had horen spelen, en tot op de dag van vandaag heb ik niet kunnen achterhalen wat voor nummers dat waren. Ik moest ervan huilen, en eigenlijk wilde ik het liefst de kamer uit om de muziek niet te hoeven horen, maar dat ging gewoonweg niet omdat de melodieën zo betoverend waren, melancholiek maar onweerstaanbaar.

Na een week ging opa weer aan het werk, en mijn moeder en ik verhuisden weer naar het flatje driehoog. Twee maanden later, in juni, toen het leven van mijn moeder uit elkaar spatte, trokken we voorgoed bij opa Teddy in.

3

Sylvia Kirk, mijn moeder, was negenentwintig toen haar leven uit elkaar spatte, en niet voor het eerst. Destijds zag ik wel dat ze knap was, maar ik had niet in de gaten hoe jong ze was. Ik was zelf nog maar tien, en ik vond iedereen van boven de twintig bejaard, denk ik, of misschien dacht ik er gewoon niet over na. Als je nog geen dertig bent en je leven is al vier keer uit elkaar gespat, laat dat zijn sporen na. Ik denk dat mijn moeder bijna alle hoop verloor en haar zelfvertrouwen daardoor een flinke knauw kreeg.

Toen het gebeurde, was het al weken zomervakantie. Alleen zondags waren er in het buurthuis geen zomeractiviteiten voor kinderen, en die namiddag en avond was ik bij mevrouw Lorenzo. Mevrouw Lorenzo was ooit mager geweest maar was nu een dijk van een vrouw, kogelrond en vrolijk, en ze kon fantastisch koken. Ze woonde op de eerste verdieping en was bereid tegen betaling van een luttel bedrag op me te passen als dat zo uitkwam, hoofdzakelijk wanneer mijn moeder in bluescafé Slinky's zong, drie avonden per week. Normaal hoefde ze zondags niet te zingen, maar nu had ze een feestelijk etentje in een dure wijk van de stad, om een contract te ondertekenen. Ze zou vijf keer per week gaan zingen in wat ze omschreef als 'niet zomaar wat', een chique club, heel wat anders dan zomaar een café. De eigenaar, William Murkett, had contacten in de platenwereld, er zouden drie zangeressen worden gezocht als achtergrondkoortje, er zouden een paar liveopnamen in de club gemaakt worden, en mijn moeder zou ook de studio ingaan om een paar demo's op te nemen. Het zag ernaar uit dat de grote doorbraak niet uit de hoek van de horeca zou komen.

We hadden haar niet eerder dan elf uur terug verwacht, maar ze belde al om zeven uur bij mevrouw Lorenzo aan. Ik wist meteen dat er iets mis was, en mevrouw Lorenzo ook. Maar mijn moeder zei altijd dat je de was niet buiten moest hangen, en daar maakte ze geen grapjes over. Toen ik klein was, snapte ik niet wat ze daarmee bedoelde, want ze hing de was altijd aan een rekje uit het raam te drogen, echt buiten. Die avond zei ze dat ze zoveel migraine had dat ze niet wist waar ze moest kijken, maar ik had nog nooit gehoord dat ze daar last van had. Ze zei dat ze niet had kunnen blijven voor het etentje met haar nieuwe baas. Terwijl ze mevrouw Lorenzo betaalde, perste ze haar lippen stijf op elkaar, en in haar ogen lag zo'n intense blik dat ik er bijna bang van zou worden.

Toen we ons eigen flatje binnengingen en ze de voordeur achter zich dichttrok, zei ze: 'We gaan onze spullen pakken, onze kleren en alles. Opa komt ons ophalen, en vanaf nu gaan we bij hem wonen. Lijkt je dat niet leuk, bij opa gaan wonen?'

Hij woonde mooier dan wij, en dat zei ik ook. Omdat ik nog maar tien was en er nog van alles uitflapte, zei ik: 'Waarom gaan we verhuizen? Is opa anders zo alleen? Heb je echt migraine?'

Ze ging niet op mijn vragen in, maar zei: 'Schiet maar op, lieverd. We moeten onze spullen pakken. Ik zal je wel helpen, zodat we niets vergeten.'

Ik had een eigen koffertje, een lichtgroene van karton, waar bijna al mijn kleren in pasten. De rest van mijn spullen deden we in een plastic boodschappentas.

Onder het pakken zei ze: 'Probeer als je groot bent geen vent van niks te worden, Jonah. Je kunt beter zoals je opa worden. Een goed mens.'

'Nou, ik wil precies zoals opa worden. Wie zou ik anders willen zijn dan opa?'

Ik durfde het niet duidelijker te zeggen, maar wat ik bedoelde was dat ik niet zoals mijn vader wilde worden. Hij ging bij ons weg toen ik acht maanden was, en hij kwam op mijn achtste terug, maar voordat ik negen werd, was hij alweer vertrokken. Het woord 'betrokkenheid' kwam niet in zijn vocabulaire voor. Destijds was ik bang dat hij terug zou komen, want gezien alle problemen waarmee hij kampte, zou dat rampzalig zijn geweest. De enige om wie hij iets gaf, was zichzelf.

Toch had mijn moeder een zwak voor hem. Het zou zomaar kunnen dat ze hem met open armen zou ontvangen als hij weer kwam opdagen, en dat was de reden waarom ik niet zei wat ik diep vanbinnen voelde.

'Je kent Harmon Jessup wel, hè?' zei ze. 'Weet je wel?'

'Tuurlijk. Slinky is toch van hem, waar jij zingt?'

‘Je weet dat ik daar ben weggegaan voor deze nieuwe baan. Maar ik wil niet dat je denkt dat ik zomaar wat doe.’

‘Natuurlijk niet. Jij doet nooit zomaar wat. Dan kan ik dat toch ook niet denken?’

Terwijl ze mijn t-shirts opvouwde en in de tas stopte, zei ze: ‘Ik wil dat je weet dat er nog een andere reden was waarom ik bij Harmon ben weggegaan. Een heel goede reden. Harmon wilde steeds iets van me. Dat ik zong, vond hij niet genoeg.’ Ze stopte het laatste t-shirt in de tas en keek me aan. ‘Weet je wat ik bedoel, Jonah?’

‘Ik denk het wel.’

‘Dat denk ik ook, en dat is al erg genoeg. Maar goed, als ik niet deed wat hij wilde, mocht ik daar niet meer blijven.’

Ik ben nooit opvliegend van aard geweest, nu niet en ook niet toen ik jong was. Ik denk dat ik meer genen van mijn moeder dan van mijn vader heb, waarschijnlijk omdat hij zo incompleet was dat hij weinig genen over had. Maar toen ik die avond met mijn moeder mijn spullen aan het pakken was, werd ik heel boos, plotseling, en zei: ‘Ik haat Harmon. Als ik groter was, zou ik hem wat aandoen.’

‘Helemaal niet.’

‘Welles, verdorie.’

‘Stil maar, lieverd.’

‘Ik zou hem hartstikke dood schieten.’

‘Zulke dingen mag je niet zeggen.’

‘Ik zou zijn keel doorsnijden en hem hartstikke dood schieten.’

Ze kwam vlak voor me staan en keek me aan, en ik dacht dat ze me wilde straffen omdat ik zulke rare dingen had gezegd. In de familie Bledsoe werd dat absoluut niet op prijs gesteld, en ook voor vieze praatjes was geen ruimte. Opa Teddy zei vaak: ‘In den beginne was het woord. Vóór al het andere. Daarom kiezen we onze woorden zorgvuldig, alsof ze ertoe doen, en zo is het precies.’ Maar goed, mijn moeder stond daar voor me, fronsend, maar op een gegeven moment veranderde haar gelaatsuitdrukking en verdwenen alle harde lijnen uit haar gezicht. Ze ging op haar knieën voor me zitten, omhelsde me en drukte me stevig tegen zich aan.

Ik voelde me nogal stom en schaamde me dat ik zulke stoere praatjes had gehad, terwijl we beiden wisten dat als ik op Harmon Jessup af zou stappen, hij me moeiteloos omver kon blazen door me recht in mijn gezicht uit te lachen. Ik